

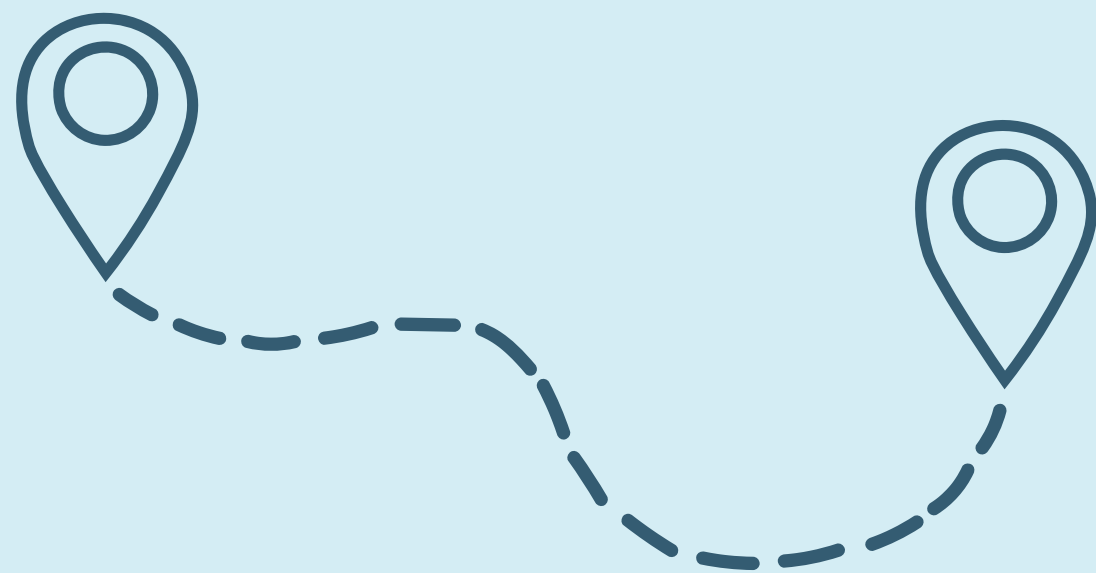
Ķēni

Nekilnojamojo
kultūros
paveldo
apsaugos
īstatymas

2.6.3. Parengti ir priimti Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo projektą - išdėstyti jį nauja redakcija, siekiant efektyvinti kultūros paveldo apsaugą.

Kviesti dalyvauti nuotoliniame susitikime:

LRP ir LRV atstovai, Valstybinė kultūros paveldo komisija, Lietuvos nacionalinės Unesco komisijos sekretoriatas, Aplinkos ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Žemės ūkio ministerija, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Kultūros paveldo departamentas, Kultūros paveldo centras, ICOMOS Lietuva, Lietuvos savivaldybių asociacija, Lietuvos architektų rūmai, Lietuvos architektų sąjunga, Kultūros paveldo ekspertų asociacija, Lietuvos restauratorių sąjunga, Lietuvos restauratorių asociacija Lietuvos archeologijos draugija, Lietuvos nekilnojamojo turto asociacija, Fixus mobilis, asociacija „Istorinis miestas“, Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjunga.

Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas

Kultūros paveldo apsaugą ir paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų ir Kultūros paveldo apsaugos srityje dalyvaujančių institucijų funkcijų tyrimas (2019 m.)

TOBULINIMO ALTERNATYVA III

REKOMENDACIJOS

KULTŪROS PAVELDO IŠSAUGOJIMO IR AKTUALIZAVIMO POLITIKOS 2020-2024 M. VEIKSMŲ PLANO **1.2. Uždavinys:** efektyvinti materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugos valdyseną.

1.2.1.(41.2.1.) Veiksmas: tobulinti teisinį reglamentavimą, suderinant tarpusavyje su materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo apsauga susijusius teisės aktus ir tarptautinius šalies įsipareigojimus.

Vertinimo kriterijus: Parengta Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nauja redakcija su lydimaisiais teisės aktais

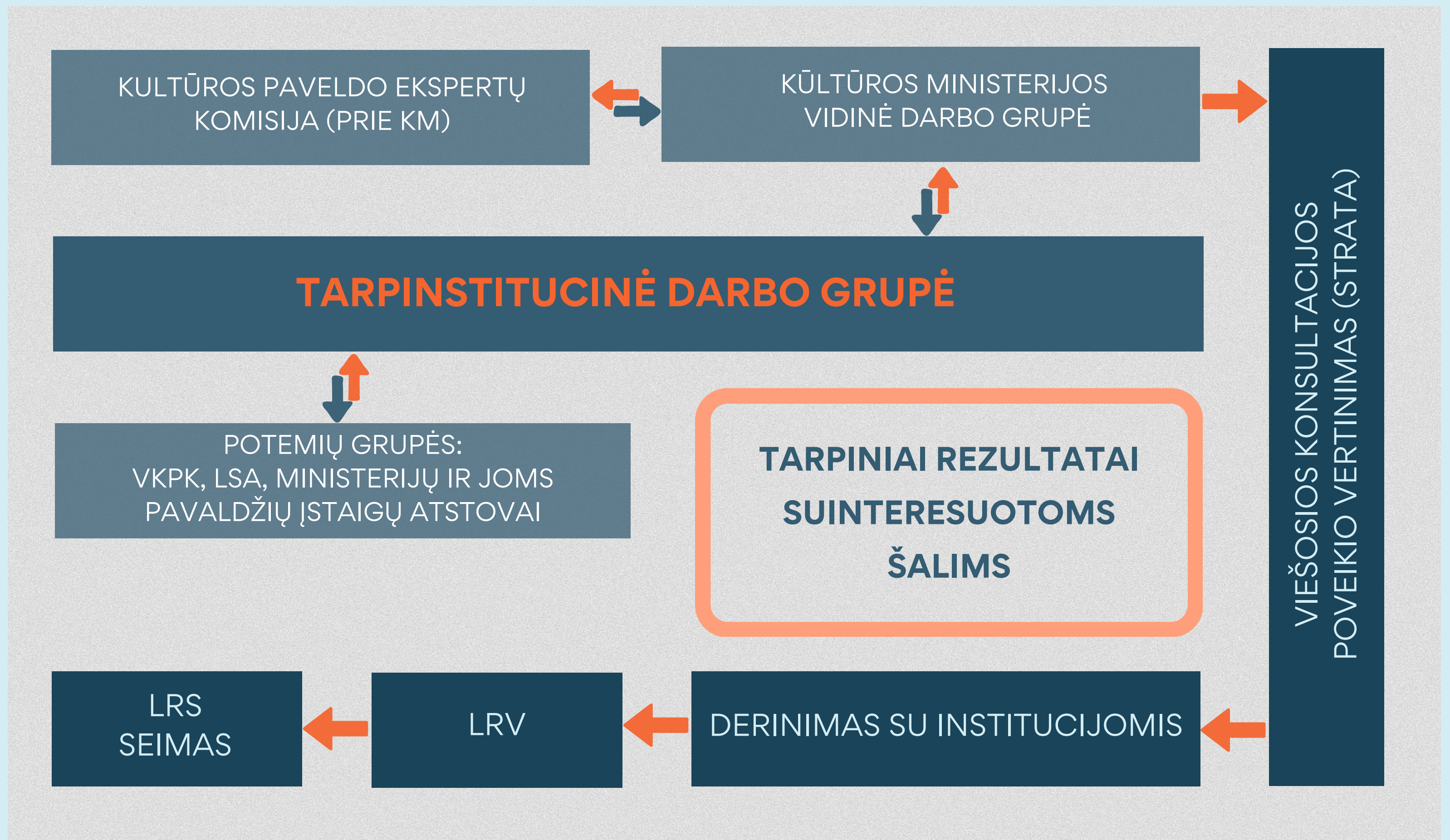

KULTŪROS PAVELDO IŠSAUGOJIMO IR AKTUALIZAVIMO POLITIKOS KONCEPCIJA IR 2020-2024 M. VEIKSMŲ PLANAS (2020 m.)

REKOMENDACIJOS. SUDERINTI:

- Įstatymo normas tarpusavyje;
- Paveldo apsaugą reglamentuojančiuose teisės aktuose vartojamas sąvokas su Lietuvoje galiojančių konvencijų sąvokomis;
- Įstatyme ir Statybos įstatyme vartojamas sąvokas, įtvirtintas objektų kategorijas bei nuostatas, aiškiau atskirti paveldo statinio tvarkomuosius statybos darbus ir tvarkomuosius paveldosaugos darbus;
- Įstatymo ir Administracinių nusižengimų kodekso normas;
- Įstatymo nuostatas su Statybos, Teritorijų planavimo bei Žemės įstatymų nuostatomis, numatančiomis savivaldybės paveldosaugos padalinio funkcijas;
- Įstatyme ir Saugomų teritorijų įstatyme vartojamas sąvokas bei normas;

Proceso schema:

NUO 04-15 IKI 06-17:

21 POTEMIŲ POSĖDIS > 35 VALANDOS PROBLEMŲ NAGRINĖJIMO

POTEMĖ

DALYVIAI

Pasaulio paveldo bei povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencijų nuostatų integravimas	KM, KPD, VKPK, AM, VSTT, UNESCO, LSA
Vertinimo tarybos, KPD ir savivaldybių funkcijų atskyrimas	KM, VKPK, KPD, LSA
Apskaita, Teisinė ir pradinė apsauga	KM, VKPK, KPD, LSA
Reikšmingumas, statusas, skelbimas saugomu, saugojimo režimai	KM, VKPK, KPD, LSA
Paveldosauginių reikalavimų nustatymas (teritorijų planavimas, apsaugos reglamentai)	KM, VKPK, KPD, AM, VSTT, VTPSI, LSA
Tvarkybos darbų rūšys ir statybos darbai. Kultūros paveldo tyrimai	KM, VKPK, KPD, AM, VTPSI, LSA
Kompensavimas ir finansavimas	KM, VKPK, KPD, LSA
Įstatyme naudojamos sąvokos ir apibrėžtys	KM, VKPK, KPD, LSA

Pasaulio paveldo konvencijos nuostatų integravimas

Įstatyme naudojamos sąvokos ir apibrėžtys

Aptartas Pasaulio paveldo konvencijos ir jos įgyvendinimo gairių integravimas į įstatymą, papildant esamus ar sukuriant papildomus straipsnius bei būtinybė redaguoti poįstatyminius aktus.

Vadovaujantis 2011 m. ICOMOS rekomendacijomis, sutarta parengti ir įteisinti poveikio paveldui vertinimo aprašą, o taip pat ir Pasaulio paveldo vietovių stebėsenos tvarką, reglamentuoti periodinių ataskaitų parengimą ir darbo organizavimą.

Aptartos įstatyme įtvirtintos sąvokos, skirtingo jų interpretavimo atvejai ir to pasekmės, formuluotės palygintos su tarptautiniuose dokumentuose naudojamų sąvokų formuluotėmis.

Aptarti ir užfiksuoti sąvokų tobulinimo siūlymai, siekiant aiškumo ir vienodai suprantamų reikšmių.

Apskaita, teisinė ir pradinė apsauga

Pasikeista įžvalgomis dėl nekilnojamojo kultūros paveldo inventoriaus sąraše įtrauktų galimai vertingų objektų apsaugos poreikio.

Aptarti visi apskaitos proceso etapai.

Diskutuota dėl skirtingai interpretuojamų teisinę ir pradinę apsaugą apibrėžiančių sąvokų.

Aptartas priemonių, padedančių užtikrinti objektų, kuriems pradėtos įrašymo į Kultūros vertybių registrą procedūros, laikiną apsaugą poreikis.

Vertinimo tarybos ir funkcijų atskyrimas

Diskutuota dėl objektų įtraukimo į Kultūros vertybių registrą svarstančių savivaldybių ir Kultūros paveldo departamento vertinimo tarybų kompetencijų ribų (atsižvelgiant į objektų reikšmingumą) bei savivaldybių ir KPD funkcijų atskyrimo.

Paliesta rengiamų vertinimo tarybų aktų kokybės tema bei akto formos tobulinimo ir supaprastinimo poreikis.

Reikšmingumas, skelbimas saugomu

Aptartas vertybių skelbimo valstybės ir savivaldybės saugomomis poreikis, su šio statuso suteikimu susijusios finansavimo galimybės ir būtinybė tikslinti vertybių skelbimo saugomomis pagrindus, kad priimant sprendimus dėl statuso suteikimo būtų remiamasi vertybiniais kriterijais.

Kompensavimas ir finansavimas

Aptarta kultūros paveldo tvarkybos darbų kompensavimo ir finansavimo problematika bei galimybės investicijas didinti.

Paveldosauginių reikalavimų nustatymas (teritorijų planavimas, apsaugos reglamentai)

Tvarkybos darbų rūšys (jas apibrėžiančių sąvokų samprata) ir statybos darbai. Kultūros paveldo tyrimai.

Diskutuota dėl paveldosaugos reikalavimų atsižvelgiant į objekto reikšmingumo lygmenį formulavimo galimybių.

Aptarti teisinio reguliavimo trūkumai: tvarkymo planų sprendinių santykis su vertinimo tarybos aktu, jų detalumas, keitimo ir tikslinimo galimybės bei jų integravimo į saugomų teritorijų planavimo dokumentus, planavimo organizavimo, įstatymų (STĮ, TPĮ, SI), poįstatyminių aktų nuostatų ir sąvokų suderinamumo klausimai.

Akcentuotas visuomenės įtraukimo į planavimo procesus didinimo poreikis.

Nagrinėta tvarkybos samprata ir visos jos darbų rūšys, įvertinant jas apibrėžiančių sąvokų formuluočių harmonizavimo su tarptautiniuose dokumentuose vartojamomis galimybėmis.

Nustatyta aiškumo parenkant tvarkybos darbų rūšis būtinybė bei prievolės gauti du leidimus (tvarkybos ir statybos) to paties objekto sutvarkymui sukeltos naštos mažinimo poreikis.

Aptartas paveldosaugos ir statybos darbų santykis bei esminių statinio reikalavimų įvertinimo ir adaptavimo paveldo objektams poreikis.

Apsikeista patirtimis dėl nesuderinto tvarkybos ir statybos reglamentavimo ir skirtingo interpretavimo sukeltamų neaiškumų, rizikų ir galimo piktnaudžiavimo problemų.

Plačiai diskutuota valdytojų savarankiškos paveldo objektų priežiūros darbų klausimais. Nustatytas poreikis išsamiai išdėstyti priežiūros darbų atlikimo tvarką ir įgalinti valdytojus nesudėtingus, nedidelės apimties ir lokaliai atliekamus darbus vykdyti greitai ir be leidimo.

Apsikeista įžvalgomis dėl tyrimų poreikio atvejų ir jų nustatymo tvarkos bei jau atliktų tyrimų duomenų atvėrimo, sudarant pakartotinio jų panaudojimo galimybes.

Nekilnojamojo kultūros paveldo ekspertų komisijos posėdis

Inventorius

Vieninga komisijos narių nuomone, inventoriaus sąrašo objektams neturėtų būti suteikiama apsauga dėl galimo įrašytų duomenų nepatikimumo, kadangi sąrašą pildo ne tik ekspertai, nėra aišku koku būdu revizuojami duomenys (pvz. archeologinių objektų).

Taip pat komisijos nariai atkreipė dėmesį, kad šiuo metu KVR esančių objektų apskaita nėra iki galo sutvarkyta ir trūksta žmogiškųjų resursų tai atlikti.

Vertinimo tarybos

Daugumos nuomone, vertinimo tarybų veikla turėtų būti organizuojama centralizuotai, neskaidant pagal lygmenis.

Reikšmingumas

Dėl regioninio reikšmingumo lygmens atsisakymo konkrečios pozicijos nebuvo, tačiau visi teigė, jog bendrai sistema turėtų būti paprastesnė, aiškesnė.

Tvarkyba, statyba, prevencinė priežiūra

Visų nuomone reiktų apsvarstyti iki 2004 m. galiojusią koncepciją, kai objekto išsaugojimas buvo siejamas su jo naudojimu, o visi darbai įvardinti kaip tvarkyba, nerengiant dviejų atskirų projektų. Pasisakyta, kad projektai galėtų būti privalomi valstybės saugomiems ir iš biudžeto lėšų finansuojamiems objektams, o valdytojams, finansuojantiems tvarkybą iš asmeninių lėšų, projektavimo procedūrų supaprastinimas būtų prioritetu. Dauguma pritartų ir prevencinės priežiūros darbų procedūrų supaprastinimui ir darbų aiškiam apibrėžimui.

Nekilnojamojo kultūros paveldo ekspertų komisijos posėdis

Pritaikymas

Komisijos daugumos nuomone, diferencijuoti reikalavimus dėl objektų pritaikymo apimčių, priklausomai nuo jų statuso ar reikšmingumo, šiuo metu netikslinga ir kiekvienu atveju reikėtų spręsti individualiai, nes KVR informacija apie objektus ir jų reikšmingumo nustatymą nėra pakankamai tiksli ir pagrįsta. Taip pat pasisakyta jog tam tikras pritaikymo galimybių subalansavimas reikalingas.

Sąvokos

Autentiškumo sąvoka įvertinta kaip labai svarbi, o jos tikslinimas reikalaujantis papildomų diskusijų.

Pasisakyta, kad sąvoką **Vertingoji savybė** būtina tikslinti (atsisakyti ar keisti nesiūloma), atkreiptas dėmesys, kad praktikoje lengviau suprantamos ir taikomos objekto vertingosios savybės, sunkiau - vietovės.

Komisijos narių nuomone, **Kultūros paveldo statiniams** galėtų būti priskirti ir vertingųjų savybių požymių turintys statiniai (kaip potencialūs KPO), o **Urbanistinės struktūros statiniams** neturėtų būti taikomi tapatūs reikalavimai kaip ir KPO.

Pastebėta, kad **Urbanistinės struktūros statinio** samprata gali būti interpretuojama subjektyviai, neužtikrina vertingo foninio užstatymo išsaugojimo. Trūksta intervencijų tokiuose objektuose lygmens reglamentavimo.

POKYČIO TIKSLAI

Aktualios nagrinėtos temos
Siūlymai dėl pokyčio tikslų
Nepaliestos probleminės sritys

I. Integrali kultūros paveldo apsauga

Sprendžiamos problemos

Skirtinguose įstatymuose įtvirtintos kultūros paveldo apsaugą turinčios užtikrinti nuostatos suprantamos nevienodai, tai lemia selektyvų jų taikymą.

Trūksta priemonių objektų, dėl kurių pradėtos įrašymo į Kultūros vertybių registrą procedūros, apsaugai nuo tyčinio sužalojimo ir vertingų elementų praradimo užtikrinti.

Ribotas ir dažnai pavėluotas visuomenės įtraukimas į paveldosaugos procesus.

Sprendimo būdai

Teisės aktų harmonizavimas, aiškiai suformuluotos sąvokos ir užtikrinta atitiktis tarptautiniuose dokumentuose vartojamų sąvokų apibrėžtims bei nuostatos, padedančios užtikrinti Lietuvoje esančių Unesco pasaulio paveldo vietovių efektyvesnę apsaugą ir valdymą.

Aiškus atsakomybių tarp administravimo ir priežiūros institucijų pasidalinimas bei suderinti veiksmai siekiant užtikrinti efektyvią nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių apsaugą.

Registruoti inicijuotų objektų tyčinio sunaikinimo prevenciją užtikrinančių laikinųjų apsaugos priemonių taikymas ir iš anksto apie jas informuotas objekto savininkas.

Atviri duomenys ir informacijos prieinamumas, įtraukimas į inventorizavimo veiklas, projektavimo, planavimo ir valdymo procesus.

Siekiami pokyčiai

Suderintas, nuspėjamas ir visiems vienodai suprantamas reguliavimas.

Efektyvi apsauga ir galimybė reaguoti bei veikti proaktyviai.

Palankios sąlygos dalyvauti kultūros paveldo apsaugoje.

II. Aiškus funkcijų tarp KPD ir savivaldybių bei jų paveldosaugos padalinių pasiskirstymas

Sprendžiama problema

Dėl neaiškaus savivaldybių ir Kultūros paveldo departamento funkcijų ir atsakomybių padalinimo valdytojams nėra aišku koku atveju į kurią instituciją kreiptis, tai užkerta galimybes gauti reikalingus atsakymus ir paslaugas greičiau.

Sprendimo būdas

Aiškios administravimo ir priežiūros sistemos sukūrimas.

Siekiamas pokytis

Įgalinantis greitesnis nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkymas.

III. Sklandi vertinimo tarybų veikla

Sprendžiamos problemos

Nesant aiškos savivaldybių ir KPD sudarytų vertinimo tarybų kompetencijų atskirties bei sutarimo dėl vieningų nuostatų taikymo, sunku užtikrinti efektyvią veiklą, funkcijos dubliuojasi.

Neužtikrinama valdytojų įtrauktis į vertinimo procesus.

Sprendimo būdai

Vertinimo tarybų kompetencijų atskyrimas pagal reikšmingumo lygmenis, arba vieningos vertinimo tarybų veiklos sistemos sukūrimas.
Savalaikis valdytojų informavimas ir dalyvavimo vertinime užtikrinimas.

Siekiami pokyčiai

Subalansuota vertinimo tarybų veikla, proporcingai paskirstyti resursai ir naštos pasidalinimas.
Skaidrus ir efektyvus vertinimo procesas.

IV. Administracinės bei biurokratinės naštos mažinamas

Sprendžiamos problemos

Skirtingų įstatymų ir reglamentų reguliuojamų kultūros paveldo objekto išsaugojimui skirtų darbų (paveldosaugos, statybos, kraštotvarkos) vykdymo pradžia yra sąlygojama reikalavimo gauti du leidimus tam pačiam objektui, tai nesudaro galimybių objekto tvarkymo imtis įmanomai greičiausiai, sukelia didesnę finansinę naštą valdytoji.

Sprendimo būdai

Vieno (bendro) leidimo visiems paveldo objekto išsaugojimui skirtiems darbams sistema.

Nedubliuotas projekto tikrinimas ir derinimas pagal kompetenciją (savivaldybės paveldosaugos padalinys, KPD teritorinis padalinys, ekspertas).

Siekiami pokyčiai

Trumpesnis projekto derinimas ir paprastesnės procedūros, greiti procesai verslui ir kultūros paveldo objektų tvarkymo pradžiai.

V. Kultūros paveldo objektų tvarkyba ir pritaikymas

Sprendžiamos problemos

Nuo 2001 m. daug kartų keisti ir fragmentiškai tikslinti poįstatyminiai teisės aktai nebeužtikrina vieningos tvarkybos, kaip integralaus proceso, sampratos.

Statybos darbų atsiejimas nuo paveldo objekto išsaugojimui skirtų darbų formuoja klaidingą įsitikinimą, kad saugomos tik paveldosaugos darbais tvarkomos objekto vertingosios savybės, bet ne visuma.

Trūksta aiškių nuostatų kultūros paveldo objektų pritaikymo tikslams, procedūroms ir būdams pristatyti.

Sprendimo būdai

Nedviprasmiškai suformuluotos ir su kitais įstatymais suderintos tvarkybos darbų sąvokos.

Išsami ir vienodai suprantama, o ne laisvai interpretuojama poįstatyminiuose teisės aktuose įtvirtinta tvarkybos darbų rūšių parinkimo tvarka.

Vieno apjungiančio projekto rengimas, siekiant išvengti dalies sprendinių nuslėpimo nuo derinančios institucijos ir sutrumpinant paslaugos suteikimo laiką.

Siekiami pokyčiai

**Tvarkyba suprantama vieningai ir vykdoma integruotai.
Kultūros paveldo objektų išsaugojimas užtikrinamas sudarant sąlygas juos įveiklinti ir pritaikyti.**

VI. Proporcingos priemonės nekilnojamajo kultūros paveldo apsaugai užtikrinti

Sprendžiamos problemos

Skirtingai interpretuojama valdytojų vykdomos objektų priežiūros sąvoka ir kartais neproporcingai taikomos kontrolės priemonės neskatina valdytojų tinkamai atlikti savo pareigas.

Įstatymas apie valdytojo pareigą prižiūrėti objektą nesuteikia pakankamai žinių kokių apimčių ir kokiais darbais ši pareiga gali būti įgyvendinta.

Sudėtingos procedūros ir ilgai trunkantis leidimo (arba dviejų) atlikti darbus gavimas atitolina paprastus objekto tvarkymo darbus ir yra neproporcinga našta tiek valdytojui, tiek valstybei.

Sprendimo būdai

Valdytojų vykdomos prevencinės priežiūros įgalinimas.

Už paveldo apsaugą atsakingos institucijos veikla organizuojama atsižvelgiant į didžiausios rizikos darbų priežiūrą ir potencialiai vertingiausių objektų apskaitą.

Siekiami pokyčiai

Rizikingumą atitinkanti priežiūros našta valdytojams ir mažiau biurokratinių procedūrų leis vykdyti paprastus objektų tvarkymo darbus greičiau ir pigiau. Mažinama administracinė našta, o riboti valstybės finansiniai resursai nukreipiami ten, kur svarbiausia.

Aktualios nagrinėtos temos
Siūlymai dėl pokyčio tikslų
Nepaliestos probleminės sritys

DĚKOJAME UŽ SKIRTAĽ LAIKA!

